

2. Крисюк Л. М., Скиртенко І. В. Управління фінансовою безпекою транспортно-експедиторських компаній. Економічний аналіз. 2013. № 3 (14). С. 83–87.

3. Москвіченко І. М., Крисюк Л. М., Кастельянос А. Т. Концептуальні питання, щодо рівня економічної безпеки стивідор них компаній. Молодий вчений. 2016. Вип. 3 (30). Економічні науки. С. 111–114.

4. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова; А. О. Єпіфанов, О. Л. Плас-тун, В. С. Домбровський та ін. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. 295 с.

5. Кузенко Т. Б. Класифікація методів оцінки економічної безпеки підприємства. Економіка і управління. 2003. № 4. С. 72–79.

6. Кракос Ю. Б., Разгон Р. О. Управління фінансовою безпекою підприємств. Економіка та управління підприємствами: проблеми теорії та практики. 2008. № 1. С. 86–96.

7. Пластун О. Л. Система фінансової безпеки суб'єктів підприємництва. Вісник Сумського національного аграрного університету. 2007. № 1. С. 100–107.

8. Пономаренко Т., Ходаківська Л. Внутрішньогосподарський контроль збереження і використання матеріальних ресурсів. Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє. Випуск. 19. Ч. 2. 2014. С. 229–236.

РОЛЬ І МІСЦЕ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ЩОДО МЕХАНІЗМІВ РОЗВИТКУ БУДІВЕЛЬНОЇ ГАЛУЗІ

ROLE AND LOCATION OF STATE SUPPORT FOR BUILDING DEVELOPMENT MECHANISMS

У статті досліджено сутність та зміст державного регулювання будівельної галузі України з позиції системного підходу до управління, визначено першочергові завдання для органів державної влади у сфері будівництва, розглянуто розвиток будівельної галузі за такими чинниками, як інституційний, організаційно-правовий, визначено напрями подальшого вдосконалення будівельної галузі України.

Ключові слова: будівельна галузь, будівельні підприємства, державне управління, державне регулювання, механізми розвитку.

В статті досліджено сутність і содержание державного регулювання будівельної галузі України з позиції системного підходу до управління, визначено першочергові завдання для органів державної влади у сфері будівництва, розглянуто розвиток будівельної галузі України за такими чинниками, як інституційний, організаційно-правовий, визначено напрями подальшого вдосконалення будівельної галузі України.

Ключевые слова: строительная отрасль, строительные предприятия, государственное управление, государственное регулирование, механизмы развития.

как институциональный, организационно-правовой, определены направления дальнейшего усовершенствования строительной отрасли Украины.

Ключевые слова: строительная отрасль, строительные предприятия, государственное управление, государственное регулирование, механизмы развития.

The article explores the essence and content of state regulation of the construction industry of Ukraine from the point of view of the system approach to management, identifies the priority tasks for state authorities in the field of construction, considers the development of the construction industry by factors such as institutional, organizational and legal, the directions of further improvement of the construction industry are determined. of Ukraine.

Key words: construction industry, construction companies, public administration, state regulation, development mechanisms.

УДК 330.322.2

Герасименко В.М.

здобувач

Причорноморський науково-дослідний інститут економіки та інновацій

Постановка проблеми. Розвиток будівельної галузі є одним з найбільш пріоритетних напрямів економіки в сучасній Україні. Це обумовлено тим, що як і багато інших векторів розвитку суспільно-економічного буття, він також потребує адаптації відповідно до стандартів Європейського Союзу. Ці стандарти стосуються як державної політики стосовно будівництва загалом, так і його технічних, нормативно-правових аспектів, зокрема. Саме модернізація державно-управлінського вектору функціонування будівельної галузі у вітчизняних реаліях може сприяти ефективному та інноваційному існуванню її в подальшому [1].

Державне управління є чинником, який сприяє розвитку будівельної галузі. За висновками

Н. Гуштик [2] «...державна політика в будівельній галузі здійснюється шляхом вироблення, прийняття та застосування нормативно-правових актів, будівельних норм та правил». Форми й роль участі держави в управлінні будівельною галуззю залежать від ступеня розвитку економіки й стану житлового сектору країни. Окрім того, вони змінюються в міру розвитку житлового ринку, а також економічної ситуації в країні.

Державне регулювання економіки покликане, перш за все, забезпечити її сталий розвиток. Процес регулювання економіки потребує розробки певних заходів (економічних, політичних, соціальних), спрямованих на стабілізацію та подальший темп зростання доходів державного бюджету та

скорочення видатків. Але особливої актуальності набуває пошук заходів державного регулювання, здатних забезпечити якісні перетворення в економіці та соціальній сфері, сталий розвиток галузей економіки [3].

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Значна увага проблемі державного регулювання приділяється в працях вітчизняних авторів: Н. Бондарьова, Д. Ісаєнко, Г. Возняк, В. Воськало, В. Гейця, Т. Левкунатош. Питанню функціонування та регулювання сфери будівництва, присвячено численні наукові роботи, суттєвий вклад у дослідження проблематики галузі будівництва внесли вітчизняні вчені А. Беломєсяцев, А. Воробйов, О. Козич, Л. Шутенко та інші, однак питання державного управління інвестиційною діяльністю у будівництві досліджено не достатньо повно, тому процес державного регулювання будівельної галузі потребує подальшого вивчення.

Постановка завдання. Мета статті полягає у дослідженні ролі та місця державної підтримки щодо механізмів розвитку будівельної галузі.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Будівельна галузь посідає одне з основних місць в економіці держави. Вона створює основні фонди як виробничого, так і невиробничого характеру для функціонування всіх галузей національної економіки, забезпечує побутові, соціально-культурні потреби населення, сприяє створенню великої кількості нових робочих місць та реалізації продукції інших галузей народного господарства, які споживаються в процесі здійснення основної діяльності – будівництва. Однак ефективність функціонування будівельної галузі залежить від державної політики щодо її підтримки та регулювання, спрямованого на інформаційне забезпечення, створення та нормативно-правової бази оптимального податкового навантаження тощо [3].

В останній реформі перемогла ідея інтеграції, і було створене Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства (Мінрегіон). Водночас ряд функцій ЖКГ із ціноутворення та тарифної політики перейшли до Нацкомісії. Попри організаційні перестановки, справи в сфері управління міністерства, як і раніше, йдуть погано. Причин багато, зовнішніх і

внутрішніх, причому останні – не стільки в організаційній структурі міністерства, скільки в спрямованості його зусиль. В діючому міністерстві функції управління всіма трьома сферами все ще розрізнені, і не лише структурно. Регіональний розвиток забезпечується в основному інвестиціями в створення та утримання об'єктів, які утворюють суму економічних активів на територіальному рівні, а також соціальну та комунальну інфраструктуру населених пунктів, тобто житлово-комунальне господарство [4; 5]. А це є головним завданням будь-якого інституту влади будь-якої країни.

Загальні підходи до управління будівельною галуззю України наведено (табл. 1).

Перші два підходи більш приємні для планової економіки, а третій, який охоплює всіх учасників різних форм власності – для організації управління в ринкових умовах.

В Україні, на жаль, крім відсутності системного регулювання є і методологічному розподілі управління: капітальні інвестиції (Мінекономрозвитку), капітальне будівництво та експлуатація (обидві функції в Мінрегіоні) [4]. Тому, необхідно поєднати їх в одну структуру, що забезпечить ефективність витрат на об'єктах й економіці в цілому.

На сучасному етапі розвитку національної економіки галузь будівництва покликана забезпечувати розв'язання цілої низки важливих соціально-економічних проблем, зокрема: модернізація та створення нових основних засобів виробництва; реконструкція та переоснащення; сприяння структурній перебудові економіки; забезпечення житлом громадян країни тощо. На сьогодні в Україні функціонування будівельної галузі пов'язано із рядом проблем, які потребують пошуку науково обґрунтованих шляхів розв'язання [6, с. 18].

Комплексне наукове дослідження державного управління в галузі будівництва навряд чи може претендувати на повноту, якщо не буде проведений аналіз історичного досвіду становлення державного управління будівельною галуззю за часів незалежності України (табл. 2).

У розвинених країнах будівництво за кількістю зайнятих у цій галузі та випуском продукції становить приблизно десяту частину економіки, що забезпечує достатні темпи відтворення. В еко-

Таблиця 1

Загальні підходи до управління будівельною галуззю України

Підходи	Коло об'єктів
Галузеве управління	Виконавці будівельних робіт, тобто підрядні організації разом із їхньою технічною базою та проектуванням
Територіальне управління	Виконавці будівельних робіт, тобто підрядні організації разом із їхньою технічною базою та проектуванням
Інвестиційний підхід	Усі виконавці будівельних і небудівельних робіт і послуг у процесі підготовки та будівництва об'єктів до суб'єктів, які експлуатують будівлі та споруди, використовують їхні корисні властивості або якість

Джерело: складено за даними [4]

Динаміка зміни державного управління будівельної галузі в Україні

Роки	Інститут влади
1991 – 1992 рр.	Державний комітет УРСР у справах архітектури, будівництва та охорони історичного середовища
1992 р.	Міністерство інвестицій і будівництва
1992 – 1994 рр.	Міністерство у справах будівництва і архітектури
1994 – 1997 рр.	Державного комітету України у справах містобудування та архітектури
1997 р.	Єдиний комітет – Держбуд України
2002 р.	Перейменування у Державний комітет України з будівництва та архітектури
2005 р.	Реорганізація Державного комітету України з будівництва та архітектури і Державного комітету України з питань житлово-комунального господарства у Міністерство будівництва, архітектури та житлово-комунального господарства України
2010 р.	Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житловокомунального господарства України реорганізовано у Міністерство регіонального розвитку та будівництва України та Міністерство з питань житлово-комунального господарства України
З 2011 р. до сьогодні	Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України є правонаступником Міністерства регіонального розвитку та будівництва України та Міністерства з питань житлово-комунального господарства України

Джерело: вдосконалено автором за даними [2; 7]

номії України – близько 5 %. Державні органи управління цією важливою галуззю існують скрізь: у вигляді кількох урядових організацій, одного будівельного міністерства або ж департаментів у складі інтегрованих міністерств – екології, регіональної політики, транспорту та інфраструктури, житлового й комунального господарства [4].

Правильний вибір тематики з урахуванням актуальності та важливості як для всієї країни в цілому, так і для окремого її регіону є важливою умовою підвищення ефективності інноваційної діяльності. У зв'язку із цим при формуванні науково-технічної політики мають враховуватися такі фактори регіональної специфіки, як: задоволення вимог конкретних територій щодо науково-технічних результатів усього наукового комплексу країни (регіону); врахування особливостей регіону як місця розміщення господарюючих суб'єктів, зокрема, науково-технічних [8, с. 139].

Наприклад, Директива про будівельну продукцію ЄС прямо вказує на необхідність державного управління будівельною діяльністю. Суть положень цього документа зводиться до контролю виробництва та обміну товарами й послугами з дотриманням стандартних вимог, які стосуються механічних властивостей конструкцій та об'єктів, пожежного захисту, гігієни, впливу на здоров'я та навколишнє середовище, безпеки та зручності в експлуатації, шумозахисту, економії енергії й тепла, природних ресурсів. Також директивою вимагається інформувати споживачів про якість і вартість продукції з метою обґрунтованого вибору ними виконавців робіт і послуг або продукції, яку вони купують. Перелічені вимоги підкріплено пакетом методик і стандартів, відомих як Єврокод. При цьому особливо наголошується, що обґрунтованість вибору стосується не тільки

кінцевого продукту, а й усього процесу "складання" об'єкта [4].

Будівництво відрізняється різноманіттям організаційних і господарських форм процесу виробництва. В інвестиційному процесі створення будівельної продукції беруть участь кілька незалежних один від одного учасників. В останні кілька десятиліть у передових країнах в управлінні інвестиціями та будівництвом сталися якісні методологічні, а звідси – нормативні та структурні зміни. Замість процесу будівництва став розглядатися життєвий цикл об'єкта. Тому, що нормальні експлуатаційні витрати, вони ж – комунальні послуги впродовж життєвого циклу об'єкта, перевищують, іноді набагато, вартість будівництва. Так, у середній офісній будівлі – утримці, на виробничому об'єкті – у п'ять разів. Тому управляти однією лише вартістю будівництва вважається, щонайменше, безграмотним і недалекоглядним, а у випадку, якщо об'єкти будуються та експлуатуються за державний рахунок, тобто за кошти платників податків, то й злочинним. У зв'язку з цим кожна цивілізована держава створила та розвиває систему регулювання у вигляді законів, норм і стандартів, а також органів управління, які допомагають бізнесу й забезпечують державі та населенню проектування, будівництво та експлуатацію ефективних для споживача будівель і споруд [4].

Аналітики [6, с. 20] відзначають, що «...будівництво є пріоритетною галуззю розвитку економіки, але в умовах кризи необхідно особливу увагу приділяти дослідженню факторів впливу на будівельний сектор країни». На нашу думку, один із вирішальних факторів впливу на будівельну галузь є ефективність державного регулювання, яка безпосередньо залежить від механізмів регулювання. За висновками В. Мелко [9] «...на сьогодні ми спосте-

рігаємо низький рівень контролю з боку державних органів влади за сферою будівництва, а також низьку ефективність державного регулювання будівельної діяльності: незаконне будівництво без відповідних дозволів та прав на землю; порушення технічних норм будівництва; недотримання екологічних норм безпеки; незахищеність інвесторів та потенційних власників будівель; високий рівень бюрократизації та складність отримання дозвільної документації на проведення будівельних робіт; низький рівень застосування фінансово-кредитного механізму та механізму страхування тощо. Вищезазначені проблеми можуть бути розв'язані через посилення контролю з боку регулюючих органів та підвищення ефективності державного регулювання галузі будівництва».

Висновки з проведеного дослідження.

Визначення державного регулювання, що зустрічається в економічній літературі, лише як діяльності державної влади щодо створення умов забезпечення підприємницької діяльності в усіх її різновидах, не достатньо повно відповідає зазначеним напрямкам його дії. Таке визначення, на нашу думку, відображає лише підтримку процесу виробництва, а не його регулювання на всіх рівнях управління. Важливо, щоб воно не тільки сприяло виникненню загальних умов розвитку системи господарства, а й здійснювало постійний вплив як на створення форм і структур, так і методів, що відповідають реалізації інтересів держави (регіону). У будівництві такий їх вплив проявляється через інфраструктуру галузі та регіону. Ситуація, що склалася на сьогодні у сфері будівництва (спад виробництва, зниження темпів розвитку, скорочення інвестиційної активності, нерозвиненість ринкової інфраструктури тощо) вимагає обґрунтованого підходу до вибору форм і методів державного регулювання з метою вирішення проблем управління будівельними підприємствами.

Необхідною передумовою розв'язання вищезазначених проблем є забезпечення удосконалення інституційно-правового регулювання та підвищення ефективності механізмів державного регулювання будівельної діяльності, що загалом сприятиме поліпшенню інвестиційно-підприємницького клімату у сфері будівництва. Серед першочергових завдань, які стоять перед органами державного регулювання у сфері будівництва є: по-перше, з одного боку спрощення та удоскона-

лення адміністративних процедур видачі дозвільної документації (скорочення часу на очікування дозволів, зниження витрат тощо), а з другого боку посилення контролю за дотриманням будівельних та екологічних норм будівельниками; по-друге, розширення можливостей для державно-приватного партнерства у процесі будівництва важливих соціально-економічних об'єктів; по-третє, розширення застосування фінансово-кредитних механізмів забезпечення будівництва та управління об'єктами нерухомості; по-четверте, розширення сфери застосування механізмів страхування для забезпечення захисту від ризиків, які притаманні галузі будівництва.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Марушева О.А. Державне управління механізмом нормативно-правового регулювання соціально-економічних відносин у будівництві: теоретичні засади. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2017. № 12. URL : <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1304>
2. Гуштик Н. Державне управління в галузі будівництва: ретроспективний аналіз. Ефективність державного управління : Зб. наук. праць. 2013. Вип. 37. С. 204-212.
3. Шутенко Л.М. Будівельна галузь як об'єкт державного регулювання. URL : <http://eprints.kname.edu.ua/29712/1/1.pdf>
4. Реформа в будівництві: треба змінювати всю систему. URL : <https://dt.ua/promyshliennost/reforma-v-budivnictvi-treba-zminyuvati-vsuyu-sistemu-.html>
5. Аналіз впливу державного регулювання на ефективність розвитку будівельної індустрії. Економіка : теорія та практика. URL : <http://www.ekonomikam.com/ecfins-485-1.html>
6. Мелко В. Галузь будівництва як об'єкт державного регулювання. Науковий альманах. Серія : Управління та адміністрування. 2016. Vol. 2 (II). С. 18-22. URL : https://eprints.oa.edu.ua/6215/1/Global_world_2_2006-18-22.pdf
7. Антикризове регулювання розвитку житлового будівництва. URL : http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Eir/2010_1/28-33.pdf
8. Козич О.М. Державне регулювання діяльності будівельної галузі України. Держава і ринок. URL : <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2012-3/doc/4/04.pdf>
9. Мелко В.Л. Механізми державного регулювання страхової діяльності в будівельній сфері. Дис. к. з держ. управління. Спец. – механізми державного управління. Чернігів. 2017. 195 с.